

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Perfectionibus Moribusque Divinis Libri XIV

Lessius, Leonardus

Antverpiae, 1620

Cap. II. Aliquot considerationes, ex quibus magis elucescit infinita vis
diuinæ sapientiæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46817](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46817)

ratione, quàm videat effectum in se existentem. Et quia hæc visio est infinitæ efficacitæ in attingendo obiecto, extendit se etiam ad ipsum effectum, ut in se existit. Hoc sensu Deus dicitur omnia cognoscere in se tamquam in causa; nimirum tamquam in causa propinqua vel remota, decernente vel permittente. Nam in se, tamquam in causa propinqua, cognoscit omnem naturam rationalem possibilem; accedente decreto creandi, videt omnem existentem & futuram. In illa videt quidquid ipsa potest facere; & accedente decreto permissiuo, videt omnia quæ ipsa est factura.

CAPVT II.

Aliquot considerationes, ex quibus magis elucescit infinita vis diuina sapientia.

INFINITA vis & amplitudo diuinæ sapientiæ ex multis colligi potest; ac primùm ex structura corporum in viuentibus, præsertim in animalibus, in qua innumera simul consideranda sunt ipsi opifici. Docet enim Galenus libro De formatione fetus, esse supra sexcentos musculos in corpore humano, & in singulis esse decem scopos seu condiciones ad decem diuersos fines necessarias. Nam, inquit, quisque ipsorum & figuram habet decentem, & magnitudinem, & caput, & finem, & positionem, & nerui venæq; & arteria inpositionem, ita ut pro magnitudine & loco inpositionis hæc ipsa quadrent. Vnde concludit, in solis musculis esse sex millia scoporum seu finium, quorum in formatione habenda ratio, præter ea quæ pertinent ad singulorum temperamentum. Idem, inquit, in ossibus est, quæ plura sunt ducentis; nam in his singulorum scopi plures sunt quàm quadraginta. vnde eorum omnium scopi plusquam octies mille. Eadem ars & circa omnia viscera existit, & omnino circa quamlibet partem, adeò ut si quis structura scopos numeret, in aliquot myriades eorum multitudo excrescet. Hos itaque scopos haudquaquam ipse crediderim citra sapientissimum eundemq; potentissimum opificem factos esse. Hæc ille, & optimè, addit tamen miser: Quis vero hic sit, pronuntiare non audeo, per consilij inopiam obmutescens. nimirum hoc est euanescere in cogitationibus suis. Quis enim est sapientissimus & potentissimus Opifex præter Deum? Sed si considerentur omnes nerui, omnes arteriæ, omnes venæ, & horum principia & administratio, conformatio, deductio, situs, connexio, vsus, & cetera; inueniemus innumerabi-

K lem

A D. Viri-
go ponun-
tur 284. ab
aliis etiam
plura.

lem multitudinem scoporum & finium in vno corpore humano. Hæc omnia perfectissimè & distinctissimè ante oculos habuit, non solum dum hominem formaret, sed ex omni æternitate. Iam verò quot sunt animalium & plantarum species? In singulis autem speciebus præter omnia illa consideranda quæ in corpore humano, idque secundum proportionem & modum cuiusque speciei. Aliter enim illa omnia se habent in equo, aliter in boue, aliter in oue, & sic in ceteris. Deus autem non seorsim quæ ad singulas pertinent, sed simul omnia quæ pertinent ad omnes rerum species, distinctissimè & perfectissimè excogitavit, consideravit, & expendit ab æterno; & tempore præstituto, sicut conceperat, fecit. Quod aperte indicat infinitam amplitudinem & vim mentis illius; ut quæ tam innumerabilia simul tam distinctè, tam perfectè, tam potenter conceperit & produxerit. Vnde S. Augustinus lib. 11. De ciuitate cap. 10. *Neque enim multa, sed vna sapientia est, in qua sunt immensi quidam atque infiniti thesauri rerum intelligibilium: in quibus sunt omnes inuisibiles atque incommutabiles rationes rerum, etiam visibilium & mutabilium, quæ per ipsam facta sunt; quoniam Deus non aliquid nesciens fecit.* ex quibus infert Augustinus, quod iste mundus nobis notus esse non posset, nisi esset; Deo autem nisi notus esset, esse non posset: quia Deus per sapientiam suam est auctor mundi, qui sua specie externam nobis sui notitiam ingerit.

Singula perfectissimè facta.

Secundò considera, singula tam perfectè, tam concinnè, tanta 10
proportionem in singulis animantibus & plantis esse formata, ut omnis sapientia hominum pariter & Angelorum, ne minimè quidem vel in musca possit emendare. Omnia enim sunt in extremo perfectionis & pulchritudinis intra speciem suam; nisi fortè ratione materiæ, vel concursus causæ extrinsecæ quippiam sit impeditum vel distortum. Vnde etiam de utris minimis operibus dici potest cum Propheta: *Magna opera Domini, exquisita in omnes voluntates eius.* Itaque & hoc infinitæ sapientiæ est signum. Si enim per infinitam sapientiam excogitata non essent, posset aliquid in aliqua re perfectius & concinnius concipi.

Psal. 110.

Virtus seminis.

Tertiò considera, totam illam & incomprehensibilem varietatem, quæ est in corporibus animalium & plantarum, quod ad figuram, colorem, situm, partium connexionem, proportionem, temperamentum attinet, delitescere in virtute seminis; ad eò ut si quis naturam seminis mente comprehenderet, in ea totam cerneret animalis constructionem. Stupenda profectò potentia

tentia & sapientia, quæ talem vim (cuius opus est tantæ varietatis & sapientiæ) excogitare, creare, & rei insensibili imprimere potuit. Nihil æquè in rebus creatis mirantur Medici, qui huius operationes exactiùs perpendunt.

12 Pari modo in ipsa quoque forma seu anima latent rationes singulorum quæ cernuntur in corpore. Ideò enim in corpore animantis debent esse tot partes talis temperamentis, figuræ, magnitudinis, situs, coloris, odoris, tali ordine, connexionione, proportionione, quia anima est talis. Itaque in simplici illa forma latent innumerabiles illius varietatis rationes, veluti in causa finali & exemplari, in semine tamquàm in causa efficiente. Necessè igitur est, formas illas seu animas esse res admirabiles, & infinities admirabiliorem qui illas finxit Opificem. Hoc modo ex singulis rebus creatis exurget mens in Deum.

Conditio anima cunctilibet.

13 Quartò considera admirabilem vim sensuum exteriorum, & in primis oculi, cuius est tanta celeritas, ut in puncto temporis plusquam 80. milliones milliarium conficiat, (tantum enim & amplius distant stellæ fixæ à terra, iuxta Astronomos,) tanta, verò capacitas, ut totam cæli medietatem comprehendat. Imò, si non obstaret terra, posset complecti & intra se condere totum mundum. Tam verò est arcana eius operatio, ut hætenus nemo mortalium illam assequi potuerit.

Sensus exteriori.

14 Quid dicam de potentiis spiritalibus, intellectu, memoria, voluntate, quarum vis quodammodò est infinita? Neque enim vlla res, creata, nec ipse quidem mundus totus eas implere potest. Quidquid enim est in mundo, simul ab intellectu distinctè intelligi & comprehendi potest, neque vnus mundus illum impleuerit, sed simul decem alios posset amplissimo sinu suo complecti, si esset. Loquor de intellectu lumine gloriæ illustrato. Æqualis capacitas est memoriæ & voluntatis; quia intellectus & memoria re non distinguuntur, & voluntas intellectui est commensa.

Intellectus.

15 Considera quintò, Deum omnia quæ sunt in mundo vsque ad minutissimas partes, figuras, colores, qualitates, conditiones, situs, motiunculas, momenta, modosque omnes & habitudines distinctissimè & perfectissimè intueri, & in numero habere; nimirum omnes vermiculos, omnes muscas, animalia omnia & partes singulorum, omnia gramina, omnes herbas & plantas, omnia silvarum folia, omnes pilos animantium, omnes arenas littoris & deserti, omnes guttas maris, omnes stillas pluuiarum, omnes crispationes

Deus omnia distinctissimè cognoscit.

tiones vndarum, omnes foliorum motus, omnium mensuras, distantias, congruentias, discrepantias, situs, modos, tempora: omnes hominum & Angelorum cogitationes, omnes affectus, omnes intentiones presentes, præteritas, futuras, & momenta singulorum. Hæc omnia semper distinctissime & clarissime intuetur, penetrat, comprehendit, idque aded citare & perfecte, ac si tota vis mentis illius in vnum dumtaxat illorum intenta esset. Quod 16 sane diligenter est perpendendum; ne quis putet aliquid illum latere posse, aut minus perfecte esse cognitum, in tam immensa rerum multitudine; sicut impij homines solent existimare, in quorum persona dicitur Iob 22. *Quid enim nouit Deus? & quasi per caliginem iudicat: nubes latibulum eius, nec nostra considerat, & circa cardines celi perambulat.* Hos monet Sapiens Ecclesiastici 16. *Non dicas: A Deo abscondor, & ex summo quis mei memorabitur? In populo magno non agnoscar, quæ est enim anima mea in tam immensa creatura? Ecce calum, & celi calorum, abyssus, & vniuersa terra, & quæ in eis sunt, in conspectu illius commouebuntur, montes simul & colles, & fundamenta terræ, cum conspexerit illa Deus, tremore concutientur.* & Ecclesiastici 23. iuxta textum Græcū: *Omnis homo qui transgreditur lectum suum dicit in corde suo: Quis me videt? tenebræ circumdant me, & parietes operiunt me, & nemo me videt, quid vereor? peccatorum meorum non memorabitur Altissimus: & oculi hominum timor eius. Et non cognouit quod oculi Domini decies millies clariore sole, inspicientes omnes vias hominum, & intuentes in absconditas partes.* Neque id mirum videri debet. Sicut enim essentia ipsius & potentia in singulis punctis loci & spatij est tota & tam perfecte, quàm si tota immentitas ad punctum esset contracta: ita etiam vis intelligendi & sapientiæ ipsius tam perfecte & efficaciter versatur circa res singulas, ac si vni soli intenta esset. Lumen enim sapientiæ ipsius non solum est infinitum extensiuè, nimirum quia se extendit ad infinita obiecta: sed etiam intensiuè, vt circa singula obiecta habeat actum infinitæ perfectionis & claritatis.

Tam perfecte cognoscit & videt singula, quàm si vni soli rei intentus esset.

Considera sextò, illum non solum ea quæ reipsa sunt, fuerunt, 17 & erunt, modo prædicto cognoscere, sed etiam infinita alia, nimirum, omnia illa quæ ipsius omnipotentia potest creare. Itaque simul intuetur infinitos mundos in seipso, huic nostro similes, & infinitos dissimiles; infinitas rerum species sub singulis generibus, & infinita indiuidua sub singulis speciebus, imò infinitorum indiuiduo-

uiduorum infinitas, vt ita dicam, replicationes. Perpende quid sit infinitum, & quotuplex hic sit infinitum. multitudo enim specierum in generibus singulis est infinita; id enim modò suppono tamquam verisimilius: multitudo indiuiduorum in singulis speciebus est infinita, multitudo replicationum singulorum indiuiduorum infinita. Quis ista mente comprehendens non obtusepescat, & summa cum reuerentia diuinæ sapientiæ in omnibus se subiiciat? Adhuc penetrat vterius ad omnia opera singulorum, cognoscens quid singula possint facere, quid pati; quæ rursus infinita sunt, spectata diueritate obiectorum, agentium, patientium, applicationum, auxiliorum, dispositionum.

18 Sed neque in his operibus, possibilibus tistit, sed incomprehensibili modo penetrat vterius, cognoscendo non solum quæ fieri possunt à singulis, sed etiam quæ reipsa fierent à singulis, quauis hypothesi facta, quauis occasione proposita. hæc tamen occasiones sunt infinitæ, inò infinities infinitæ: nam vel ab vno homine possunt mihi infinitæ occasiones dari, & ipse ex parte subiecti possum infinitis modis affici & disponi. Deus autem omnes illas distinctissimè & perfectissimè videt, & simul vterius penetrat quædam in singulis libertas mea esset amplexura, quid factura. Idem dicendum de omnibus & singulis hominibus & Angelis existentibus pariter & possibilibus. Cernit igitur non solum omnia possible, & omnes operationes possible omnium possibileum, & omnes operationes reipsa in tota æternitate futuras, sed etiam omnes operationes, quæ qualibet occasione ex infinitis occasionibus oblata essent futuræ. Nihil magis stupendum, aut quod magis immensam vastitatem, amplitudinem, profunditatem, & infinitam efficaciam diuinæ intelligentiæ & sapientiæ declaret.

19 Considera septimò, & recollige ordinem obiectorum diuinæ mentis & sapientiæ iuxta nostrum modum intelligendi. In primo igitur signo rationis, fertur in diuinam essentiam & personas diuinas: in secundo, in omnia possible: in tertio, in omnia opera possible rerum possibleum: in quarto, in omnia futura ex hypothese: in quinto, in omnia futura absolute. Vnde meritò dictum à Propheta: *Sapientie eius non est numerus.*

Ordo intelligibilium.

20 Octauò considera, quòd diuinus intuitus ferri possit in futura quæ nondum sunt, id non prouenire ex eo quòd omnia sint præsentia æternitati: hæc enim præsentia, vt est prior cognitione, nihil potest esse aliud quàm realis coëxistentia cum æternitate. At

Pag. 146.

Coëxistere æternitati.

qui res futuræ non coëxistunt æternitati antequam existant in se-
 ipsis secundum esse suum creatum. Coëxistere enim alteri, suppo-
 nit existere in se tamquam quid prius. Vnde non coëxistunt æter-
 nitati, nisi suis temporibus, dum singula suo ordine promuntur, &
 suas essendi vices subeunt. Quare hæc coëxistentia nihil iuuat ad
 illa intuenda tamquam præsentia priusquam fiant, & multò minùs
 ut videantur ab æterno: oportet enim illa non solum coëxistere
 æternitati, sed coëxistere ab æterno, ut ab æterno tamquam præ-
 sentia videri possint. Nec obstat, quòd æternitas ambiat totum 21
 tempus: quia non ambit, simul toti tempori coëxistendo: coëxi-
 stit enim illi successiuè, non successione sui, sed temporis. Allabun-
 tur enim noui dies prioribus præterlabentibus; & dum hic dies
 præsens est, coëxistit æternitati secundum aliquid indiuisibile sui;
 sed cras non coëxistit, sicut, nec heri coëxtitit: sicut in flumine ad-
 labuntur nouæ aquæ, & tangunt rupem flumini insidentem, sed
 statim transeunt, nec redeunt amplius. Totus rerum cursus ab ini-
 tio mundi vsque ad finem est instar fluminis, sub æternitate, tam-
 quam sub rupe quadam immobili, transeuntis. Itaque sicut rupe
 illa non simul coëxistit nec simul tangit omnes fluminis partes, sed
 successiuè, sic nec æternitas simul rebus omnibus coëxistit, sed
 successiuè, prout illæ successiuè esse accipiunt.

Pari modo id etiam non prouenit ex eo, quòd Deus ab æterno 22
 de omnibus statuerit quæ successu temporum fiunt, quasi hoc
 suum decretum cernens, in illo cernat res omnes futuras. Non
 enim omnia ab æterno decreuit efficaciter volendo ut sic fiant, sic-
 uti fiunt: alioquin videretur esse auctor omnium malorum, & in-
 ducere simul fatum indeclinabile. Nisi autem decretum sit effi-
 cax, in eo solo cerni non potest an res sit futura, vbi, quando, quo-
 modo, &c. Deinde illa cognitio non erit intuitiua, sed abstractiua,
 & quasi coniecturalis: sicut cum quis nouit aliquid tali tempore
 vel loco euenturum, ex eo quòd sciat se ita statuisse, & à nemine
 impediendum. Hæc enim cognitio est imperfecta, & similis conie-
 cturæ. De eadem tribuitur à Scripturis perfectissima cognitio,
 nempe visio & intuitio. *Omnes, inquit, vias meas prouidisti, & Intel-*
lexisti cogitationes meas de longè, semitam meam & funiculum meum
inuestigasti. Inuestigasti, perfectissimam notitiam indicat, qualis
 post longam inuestigationem haberi potest. At non opus erat ma-
 gna inuestigatione, si ex eo tantum sciat, quòd decreuerit ut ita
 fiat. vnde ineptè Scriptura inuestigationem ei tribueret.

Con-

Psal. 138.

23 Considerandum igitur est, id prouenire ex infinita efficacia ^{Perfecta om-}
oculi diuini, cuius radius se extendit per totum tempus, tangens ^{nium cog-}
& incurrens in omnia, quæ in aliqua parte temporis existunt. Quod ^{itio in Deo}
enim vis uisua est maior, eò longius se extendit. Sicut igitur oculus ^{prouenit ex}
corporeus maximæ acrimoniæ in altissima specula constitu- ^{infinita vi}
tus, simul videret totam viam, & omnes in principio, medio, vel ^{oculi diuini.}
fine viæ constitutos, ita oculus diuinus supra omnia temporalia & ^{Alacubia}
mutabilia eleuatus fertur in totum temporis decursum, & in om-
nia quæ per totum tempus fiunt, singula ab æterno quasi tangens,
secundum loca & tempora quibus esse accipiunt. nec aliter illa vi-
det cum iam sunt, ^{omniam} antequam essent, aut cum esse desierint;
sed semper eodem modo illa intuetur, secundum omnem statum
quem toto temporis successu habent. Quare etsi continua in re-
bus sit variatio, in visione tamen illius non est vlla successio, sed
summa immutabilitas. In hac visione, quam & *præscientiam* vo-
camus, omnia sunt facta quæ futura sunt. *Ordo temporum*, inquit
D. Prosper Sententia 57. *in æterna Dei sapientia sine tempore est, nec*
aliqua apud illum sunt noua, qui fecit quæ futura sunt. In hac ^{Beati vel}
sunt æterna beatitudine felices, & cum Christo regnantes in ^{miseri omnes}
cælis, qui in seipsis nunc inimici & impij; & multi econtrariò æterna ^{ab æterno in}
damnatione miseri cum diabolo apud inferos, qui in seipsis nunc ^{D. præscien-}
iusti & filij. Itaque nemo vel sibi nimium fidat, vel alium contem- ^{tia.}
nat: quilibet enim spectandus est & æstimandus non prout est bre-
ui tempore, sed prout est in æternitate. Multos enim amat Deus
pro exiguo tempore, quos odit in æternitate: & contrà multos odit
pro tempore, quos amat in æternitate.

24 Nonò considera, sapientiam diuinam plenam esse notionibus ^{Sapientia si-}
& conceptibus rerum veluti sigillis quibusdam, formandis creatu- ^{gillu rerum.}
ris secundum speciem cuiusque idoneis. Sunt enim res creatæ vel-
uti impressiones quædam & *ἑκαστης ἰσμε* diuinæ sapientiæ.
Quam ob causam Ecclesiastici 1. dicitur: *Et effudit illam* (sapientiam
suam) *super omnia opera sua.* Et quemadmodum sigillum aquæ vel
alteri rei fluxæ impressum, si amotum fuerit, statim forma perit:
ita nisi diuinæ sapientiæ signaculum assidue formet & consignet
creaturam, tota species & substantia rei euanesceat. Itaque cuiuslibet
rei creatæ suum sigillum, quo eius essentia ab intrinseco assidue
formetur & conseruetur, semper est intimè præfens.